

ЮБЕР ХАДДАД

ПАЛЕСТИНА • ОПІЙНИЙ МАК

РОМАНИ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2014

1

Шам, рядовий першого року служби, стоїть на узбіччі дороги, що тягнеться вздовж електричного паркана, і проводить поглядом автобус на Тель-Авів. Кілька хвилин тому він здав зброю та спорядження і вийшов зі штабу, веселий, із папірцем про звільнення у кишені. Перший день із цих трьох тижнів свободи втрачено. Замість повернутися у штаб і доповісти про себе, Шам плентається до пункту спостереження. Там, у залізобетонній будці, вартувий, ад'ютант Цві, чекає, коли його змінять.

— А, от і добре! — каже ад'ютант. — Вийдемо на патрулювання разом.

— Але ж я у відгулі, та й зброї не маю.

— То нічого, тут є повний комплект.

— Не надто воно законно, отак відгризти шматок мого вільного часу...

— А кидати мене самого на посту законно?

Рядовий першого року служби Шам та ад'ютант Цві опиняються по інший бік захисної огорожі, тримаючи напоготові

автомати «Галіль». Цві покурює турецьку сигарету. Передвечір'я лягає золотом на сині пагорби. На заході поступово розмивається крива лінія горизонту. Звідти наближається силует жінки, що сидить на віслюкові.

— Тут хоча б спокійніше, ніж із боку Рамаллаха, — зауважує ад'ютант.

Солдат зітхає. Він дивиться на металеву огорожу, увінчану сиренами й прожекторами, що звивається по цих плоскогір'ях, між заасфальтованою дорогою та піщаною смугою, яка тягнеться вздовж траншеї, наповненої тіннями і колючим дротом. Далі, ближче до Єрусалима, з боку Калькілії та Тулькарма, ця огорожа — оздоба сільського шосе — переходить в інші загородження, високі бетонні, що простягаються на цілі кілометри. Сонце б'є Шамові в обличчя, і він відвертається до посічених складками схилів гори Хеврон. Скелясті пагорби, залиті яскравим світлом, губляться у мареві. Земля здригається від вибуху, далекого, а відтак безпечного; лише гриф злітає зі свого спостережного пункту, пролітає метрів сто й опускається на руїни вівчарні. Шам дивиться на небо. Смерть зачалася, як і ці скелі. Як зірки у надтріснутій посудині дня.

— Глянь туди! — каже старший. — Он там, на віслюкові...

— То й що? Якась стара повертається до вівчарні. Я і вчора її бачив...

— І давно ти служиш тут?

— Три місяці. Я з цією територією ще не освоївся...

Цві занепокоєно зиркає на нього, немовби намагаючись оцінити, чи буде від цього жовторотого бодай якась допомо-

га, якщо почнеться заваруха. Ад'ютант, м'язистий, весь немовби переплетений жилами, ступає легко, ніби пританцьовуючи, і трохи горбиться, вдивляючись у ворожий обрій. За три кілометри від них селяни із торбами та інструментами неквапно прямують до безпечного проходу. Більшість із них — жінки. Цві інстинктивно стискає автомат.

— Дурнувата ситуація, — каже він. — Оливкові сади у них по один бік огорожі, а село — по інший...

Шам знижує плечима. Він думає про свою матір, яку не відпускає жаль за минулим, про товаришів із зоологічного факультету, про руду Сабріну, в яку, здається, закохався, про всіх своїх ерусалимських друзів. А ще про свого брата Міхаеля. Той важко переживав розлучення, а ще його дістало, що місто весь час перекривають і оголошують надзвичайний стан, до того ж у нього вже не лишилося сил малювати, тож він покинув свою майстерню у Новому місті й усамітнився в якійсь халупі на арабських околицях, серед оливкових дерев.

Чомусь Шамові пригадується вчорашній випадок в окупованій зоні міста Хеврон. Він мав супроводжувати офіцера, і йому випало кілька вільних годин. Збавляючи їх, він довго походжав навколо Печери Махпела. Зграйка дітей юрмилася біля мечеті. І раптом — він і озирнутися не встиг — із внутрішньої кишені в нього витягнули гаманець. Один зі злодюжок одразу ж кинувся тікати. За кілька секунд, хоча Шам і спробував його наздогнати, маленький силует зник у натовпі паломників.

Примруживши очі, Шам вдивляється у пагорби. Внизу, по той бік огорожі, мов тіні від хмар, проходять отари кіз та овець піщаного кольору, хоч трохи урізноманітнюючи сумний пейзаж. Недобудовані огорожі, обладнані електронними системами захисту, відділяють арабські селища, що тягнуться на захід, від поселення Бер Шов, котре вже встигло обрости укріпленнями. Далі, на півночі, видніють вогні Хеврона, немовби то краєчок всіяного зорями неба впав на землю. Останнє, що можна розрізнити на обрії, за сутінковою гладінню Мертвого моря, — це передвечірній туман, який плете бужкове мереживо над Гілеадськими пагорбами.

— Гаразд, — каже ад'ютант Цві. — Щойно повернемося, відкоркуємо собі по пляшці свіжого пива.

Він розвертається і раптом точиться, а обличчя перекошується від страху. Здивований, він ледь встигає схопитися за автомат, але куля пробиває чоло перш, ніж він стріляє. Його велике тіло падає з тріском, немов повалене дерево, а з черепа фонтаном вихлюпується кров. Але тіло не одразу опускається на землю. Шам знає це оманливе сповільнення: якесь незбагненне заціпеніння розтягує кожну мить. Це його паралізує, і він лише фіксує всі грані цієї секунди. Через скелі до «стіни» біжить бойовий загін. У напівтемряві Шам розрізняє двох чи трьох чоловіків, що наближаються до нього. Він інстинктивно цілиться в одного з них. Розсип іскор висвітлює контури темно-синіх силуетів. Постріл, сам по собі тихий, відлунює десь далеко, серед пагорбів, а потому чути кілька вибухів. Цві вже лежить біля його ніг, на животі, руки вивер-

нуті долоньями догори. У Шама тепер немає часу роздивлятися інші грані того, що відбувається. Одна куля влучає йому в ліве плече, друга зачіпає скроню. Болю він не відчуває, радше якийсь глухий удар, і щось немовби витікає. Хтось із нападників стогне. Є у вигорілім шалі якась незбагненна ніжність. Усе це відбувається так швидко, що годі зафіксувати розумом.

Голову йому пов'язали куфією¹. Чийсь руки стискають його і кудись тягнуть. Подих перехоплює від неясної тривоги. Шам силкується навпомацки знайти автомат. З уже знайомим відчуттям втрати він згадує ту мить напередодні, коли на хевронській площі в нього витягнули гаманець із банківською карткою, фотографією мами й Міхаеля та особовими документами. Але його продовжують тягнути геть від ад'ютанта Цві. Можливо, він живий? Треба врятувати Цві, влити в нього всю цю кров, що вихлюпнулася, і стерти з чола дірку від кулі. Якби ж то можна було повернути час назад, усього на кілька хвилин. Покласти мізинчик на циферблат, як у дитинстві, а потім відкривати годинникові стрілки на тисячу, десять тисяч обертів, аж поки встануть усі покійники.

Його тягнуть, як барана. Біль гадюкою переповзає з голови на плече, звивається, міниться, шипить над вухом, аж раптом охоплює його всього, наче мерехтлива ніч, і втрачає обриси. Шам стогне якимось чужим голосом. Кличе свою матір по-арабськи. Його слів не чути з-за чийогось нервово-

¹ *Куфія* — чоловіча головна хустка, популярна в арабських країнах.